

Sabina Grabowska*

***POLITYKA MIGRACYJNA W KONTEKŚCIE LOKALNYM
NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA
PODKARPACKIEGO, POD REDAKCJĄ
ANNY GĄSIOR-NIEMIEC I SYLWII PEŁC,
ISBN 978-83-60507-18-6, WYŻSZA SZKOŁA
INŻYNIERYJNO-EKONOMICZNA W RZESZOWIE,
RZESZÓW 2015, 206 SS.***

Przedmiotem recenzji jest publikacja poruszająca sprawy związane z polityką migracyjną rozpatrywaną wielopłaszczyznowo, z zastrzeżeniem, iż została ona zawężona przedmiotowo do kwestii związanych z wjazdem i pobytem cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Dobór tematyki należy uznać za jak najbardziej właściwy i aktualny. Jak Panie Redaktor stwierdziły, w monografii Autorzy starali się częściowo uzupełnić stan wiedzy w tym zakresie, proponując zestaw analiz i opracowań zogniskowanych na województwie podkarpackim. Omawiane są podstawowe aspekty polskiej polityki wobec cudzoziemców. Poruszane są kwestie formalnoprawne i organizacyjne związane z kontrolą wjazdu obcokrajowców na terytorium Polski, legalizacją pobytu oraz nadawaniem cudzoziemcom polskiego obywatelstwa. Ponadto poddano analizie zagadnienia z zakresu społeczno-ekonomicznych i kulturowych uwarunkowań o charakterze lokalnym, mających wpływ zarówno na przebieg procesów migracyjnych, jak i postrzeganie obcokrajowców w analizowanym województwie.

Rozdział wstępny zatytułowany *Lokalny kontekst polityki migracyjnej* autorstwa Anny Gąsior-Niemiec wyjaśnia pojęcia lokalnego kontekstu polityki migracyjnej, którym posłużono się w tytule niniejszej monografii. Autorka w konkluzji stwierdza, iż większość „wskaźników ukazuje województwo podkarpackie jako region peryferyjny, o słabej dynamice rozwojowej i niejednoznacznych trendach społeczno-demograficznych przy

* Instytut Nauk o Polityce, Wydział Socjologiczno-Historyczny, Uniwersytet Rzeszowski, al. mjr. W. Kopisto 2a, 35-959 Rzeszów, e-mail: ztppp@univ.rzeszow.pl

jednoczesnych atutach krajobrazowych i kulturowych oraz geopolitycznych. W zakresie tendencji migracyjnych województwo podkarpackie wydaje się, ogólnie rzecz biorąc, w pierwszej kolejności regionem wysyłającym migrantów, raczej niż ich przyjmującym. Ten ogólny opis nie w pełni oddaje jednak dynamikę w tym zakresie”.

W drugim rozdziale pt. *Legalizacja pobytu cudzoziemców* Bogusław Kotarba przedstawia analizę obowiązujących w Polsce regulacji prawnych związanych z legalizacją pobytu cudzoziemców oraz wybrane dane statystyczne dotyczące tego problemu (również w odniesieniu do województwa podkarpackiego). Jak zauważa Autor, migracje niosą z jednej strony pozytywne skutki, związane między innymi ze zbliżaniem się odmiennych kultur, możliwością uzupełniania niedoborów na rynku pracy, z drugiej rodzą szereg zagrożeń i są powodem obaw. Wśród nich można wskazać problemy z integracją obcokrajowców czy poczucie „zabierania miejsc pracy” wśród rodzimej ludności. Jednym z ważniejszych aspektów migracji jest prawo legalizacji pobytu cudzoziemców. Polskie regulacje prawne, jak stwierdza Autor, charakteryzują się wysokim stopniem skomplikowania, szczegółowością oraz restrykcyjnością.

Lukasz Pietruszka w kolejnym rozdziale pt. *Obywatelstwo i repatriacja* szczegółowo omawia zasady nabycia obywatelstwa i procedury repatriacji obowiązujące w Rzeczypospolitej Polskiej. Autor przedstawia także zestawienia statystyczne ukazujące liczbowe konsekwencje egzekwowania omawianych zasad i procedur. Problematyka obywatelstwa i repatriacji została odniesiona do sytuacji w województwie podkarpackim.

Rozdział pt. *Cudzoziemcy w systemie zabezpieczenia społecznego* autorstwa Anny Kołomycew przedstawia zarys działania systemu wsparcia społecznego oraz ochrony w Polsce cudzoziemców pochodzących z państw trzecich. Autorka poddała analizie obowiązujące rozwiązania prawno-instytucjonalne i organizacyjne w podanym zakresie. Po omówieniu głównych zasad procesu koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego wymuszanego przez proces integracji europejskiej Autorka zajęła się szczegółowo uprawnieniami i świadczeniami dostępnymi dla cudzoziemców. Wykazała, że dostępność ta jest ściśle uregulowana nie tylko przez przepisy ustawy o cudzoziemcach i ustawy o pomocy społecznej, lecz także szereg innych aktów normatywnych, a także – przez mechanizmy instytucjonalne oddziałujące w praktyce.

Następny rozdział pt. *Cudzoziemcy jako sprawcy i ofiary przestępstw* autorstwa Pawła Graty i Mariusza Skiby przedstawia problemy związane z przestępczością cudzoziemców na obszarze województwa podkarpackiego. Przeanalizowana została również kwestia występujących w tym regionie zagrożeń dla życia i mienia obcokrajowców. Podsumowując, Autorzy dochodzą do wniosku, że trudno uznać przestęp-

czość cudzoziemców w regionie za znaczący problem społeczny. Udział przestępstw popełnianych przez cudzoziemców w przestępczości ogółem jest zbliżony do średniej ogólnopolskiej.

Paweł Kuca w rozdziale pt. *Cudzoziemcy w prasie regionalnej – analiza wstępna* przeprowadza analizę prasoznawczą dzienników regionalnych, które ukazują się na terenie województwa podkarpackiego, pod kątem obecności tekstów dotyczących cudzoziemców. Do badania wybrano dwa największe dzienniki regionalne: Gazetę Codzienną „Nowiny” i „Super Nowości”. Autor zauważa, że w wymiarze ilościowym zainteresowanie obydwu badanych dzienników tematami, które w różnym stopniu dotyczą kwestii związanych z cudzoziemcami, można uznać za wysokie. Jednakże koncentrują się one głównie na tematach związanych z show biznesem i rozrywką oraz sportowcami, co nie kreuje żadnego spójnego wizerunku cudzoziemców, który skupiałby uwagę czytelników dzienników na ważnych (społecznych, gospodarczych czy politycznych) kwestiach.

Małgorzata Marmola, Danuta Ochojska, Anna Wańczyk-Welc są Autorkami rozdziału pt. *Stereotypy i postawy wobec cudzoziemców*. Rozdział przedstawia analizę postaw wpływających na stosunek do cudzoziemców, przy czym stereotypy potraktowane zostały w dorozumiany sposób jako poznawczy komponent postaw. Autorki w konkluzji stwierdzają, że mimo zaistniałej przewagi negatywnego ładunku w poszczególnych komponentach postaw wobec cudzoziemców i znaczącej obecności negatywnie nacechowanych stereotypów w obrazie uchodźców, dogłębniejsza analiza nasycenia stereotypami postawy podkarpackich studentów wobec uchodźców pozwala ostrożnie domniemywać, że inność czy odmiennosc (narodowościowa, rasowa, religijna) nie zawsze skłania tych młodych ludzi do jednoznacznie negatywnej lub krytycznej oceny obcych, reprezentowanych w tym przypadku przez kategorię uchodźców.

Sylwia Pelc w rozdziale pt. *Działania na rzecz integracji uchodźców* analizuje realizowany w latach 2013–2014 przez Wyższą Szkołę Inżynierjno-Ekonomiczną (WSI-E) w Rzeszowie wraz z Obcianskim Zdrufenem Spektrum-Vychod (OZS-V) w Preszowie (Słowacja) projekt pn. „Integracja uchodźców”. Projekt był finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007–2013. Autorka przybliża w recenzowanym tekście efekty ww. projektu. Stwierdza, że stał się on istotnym elementem budującym w skali regionalnej i lokalnej świadomość, wiedzę oraz kompetencje, które są niezbędne do zadowalającego funkcjonowania we współczesnej, coraz bardziej wielokulturowej Europie.

Rozdział pt. *Funkcje i zadania Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej* autorstwa Sylwii Wojtowicz-Sander przedstawia analizę roli

Straży Granicznej w realizacji polityki migracyjnej na szczeblu lokalnym i regionalnym w Polsce, koncentrując się na weryfikacji warunków wjazdu i kontroli legalności pobytu cudzoziemców na terytorium państwa. Jak zauważa Autorka, Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej uczestniczy bezpośrednio i pośrednio w realizacji polskiej polityki migracyjnej, podejmując działania służące ochronie granicy państwa na szczeblu regionalnym i lokalnym. Na terenie województwa podkarpackiego BiOSG jest głównym organem kontrolującym legalność napływu i pobytu obcokrajowców na terytorium RP oraz podmiotem o charakterze pomocniczym podczas wykonywania przez administrację rządową zadań związanych z legalizacją pobytu cudzoziemców w Polsce.

Rozdział pt. *Sprawy cudzoziemców w zadaniach wybranych podmiotów publicznych i prywatnych* Anny Gąsior-Niemiec jest podsumowaniem problematyki zawartej w poprzedzających go tekstach. Zwięźle i ze znanstwem tego trudnego tematu Autorka ukazuje ogólną charakterystykę kategorii podmiotów zajmujących się sprawami cudzoziemców i obcokrajowców na terenie województwa podkarpackiego. Następnie przedstawia poszczególne kategorie zgodnie z realizowanymi przez nie zadaniami.

Monografia jest przykładem rzetelnego opracowania kwestii istotnych z punktu widzenia nie tylko cudzoziemców chcących przebywać na terytorium naszego państwa, ale także obywateli polskich, których ta problematyka może bezpośrednio dotyczyć.